

Шакун Н. В.,

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

Москалець А. С.,

магістр соціальної роботи
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ІНСТРУМЕНТИ ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ В КОНТЕКСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ

В умовах реформування системи соціально-економічного захисту в Україні актуальності набуває питання розробки та впровадження дієвих інструментів вирішення соціальних проблем в цілому та вдосконалення державної політики регулювання ринку праці зокрема. Остання спрямована на подолання невтішних тенденцій розвитку ринку праці - значного соціального напруження внаслідок падіння рівня реальної заробітної плати, зростання рівня прихованого безробіття, зниження попиту на робочу силу, збільшення чисельності соціально вразливих верств населення тощо.

Серйозний дисбаланс між професіями та кваліфікацією є однією з ключових передумов для стримування розвитку українського ринку праці та досягнення повної та продуктивної зайнятості населення. В умовах соціально-економічного розвитку та глобалізації світового економічного простору, без ефективного національного нагляду, неможливо збалансувати ринок праці та розвинути трудовий потенціал економічно активного населення, що дозволить вирішити всебічно та своєчасно проблему зайнятості.

Наявні в Україні методи регулювання ринку праці не повністю враховують особливості різних вікових категорій та особливості регіонального ринку праці. У зв'язку з цим сформовано комплексний механізм національного нагляду за ринком праці, який забезпечить професійне самовизначення та розвиток населення, реалізує його трудовий потенціал та підвищить мотивацію до участі у високопродуктивній роботі.

Вивчення теоретичних методів державного регулювання ринку праці дозволяє зробити деякі узагальнення. Конкретні деталі нагляду за ринком праці як об'єктом національного нагляду пов'язані з характеристиками робочої сили та векторів. Механізм державного регулювання ринку праці являє собою цілеспрямований вплив держави на учасників соціально-трудових відносин щодо формування та розміщення ресурсів праці економічно активного населення, за допомогою принципів, функцій, форм, методів та інструментів, що забезпечує соціально-економічний розвиток та сприяє його зайнятості.

У зв'язку з цим важливо забезпечити становлення та розвиток соціального підприємництва як одного з інструментів вирішення соціальних проблем на ринку праці. Як справедливо зазначає Ревко А. М., соціальне підприємництво - це інноваційна діяльність людини, котра здійснює системні зміни в соціальній чи екологічній сферах, отримує прибуток від цієї діяльності та має значний вплив на економічне зростання регіону. Наприклад, соціальні підприємці створюють нові робочі місця, сплачують податки та покращують рівень життя на певній території [1, с. 313].

Інституалізація соціального підприємництва як нового виду соціально-економічної діяльності у таких країнах, як Великобританія, Німеччина, Польща, США та ін. припадає на другу половину ХХ ст. Докладний аналіз соціального підприємництва як економічної інституції здійснили зарубіжні та вітчизняні вчені: Дж. Майр, М. Маклін, А. Передо, М. Наумова, Ж. Крисько, О. Кожемяченко та ін. Причому дослідницька активність цих вчених рухалась у напрямку вивчення соціального підприємництва як принципово нового виду діяльності, що поєднує підприємницьке новаторство та соціальну спрямованість, з метою вирішення певної соціальної проблеми [2].

У контексті окресленої в доповіді проблематики, слід проаналізувати досвід соціального підприємництва, характеристики його соціальних норм та правового

забезпечення, а також оподаткування країн, які мають суттєві відмінності між такими країнами: Великобританія, Німеччина, Польща, США, Бразилія та Індія. Можливості використання моделей розвитку соціального підприємництва в Україні:

1) Англійська. Для України англійську модель можна частково використовувати через низькі проблеми ефективності управління розвитком соціального підприємництва, лише за відсутності єдиної правової моделі, тобто соціальний статус компанії можуть пропонуватися окремим компаніям, яким надано певні пільги та державні гарантії.

2) Німецька. Вважається, що досвід законодавчого нагляду за статусом соціальних підприємств слід розглядати як досвід, який «повинен служити спільним інтересам», а вигода від цієї діяльності повинна охоплювати широке коло громад.

3) Американська. Може використовувати досвід впровадження сертифікації соціальних підприємств. Це підтверджує визнання того факту, що некомерційна діяльність корисна суспільству, а також застосування практики надання грантів з бюджетів, позик та фінансування певних програм.

4) Польська. Може бути використаний метод створення соціальних кооперативів, головна особливість якого полягає в тому, що щонайменше 50% учасників підприємства повинні належати до людей з життєвими труднощами.

5) Бразильська. Необхідно створити структуру, подібну до Національного комітету соціальної допомоги, яка несе відповідальність за реєстрацію та сертифікацію соціальних підприємств та зобов'язує ці підприємства вести облік усіх доходів та витрат.

6) Індійська. Для України рекомендується використовувати досвід Індії у законодавчих положеннях щодо відсотка використання, призначеного для соціальних підприємств. На основі прибутку та визнання соціальних цілей соціальні підприємства можуть бути звільнені від податку [3, с.303].

Вагомим напрямом вдосконалення державної політики регулювання ринку праці є визначення кола професій, що не тільки мають попит на сучасному ринку праці, а й певну перспективу, та спрямовані на опанування досягнень у розвитку новітніх технологій на вістрі науково-технічного прогресу, дають гарантію сталого працевлаштування, стабільної і високооплачуваної роботи. Для цього необхідним є створення державної системи, яка щоденно на високому професійному рівні займатиметься моніторингом та прогнозуванням розвитку професій.

Сьогодні така інформація є вкрай обмеженою, бо ґрунтується на статистичній звітності про вакансії, що підприємства надають державній службі зайнятості. Тобто, необхідним є створення Національного та регіональних центрів дослідження професійної структури попиту на ринку праці. Мета створення цих Центрів - забезпечити систематичне прогнозування економічних та соціальних потреб кваліфікованого персоналу та запровадити механізми формування національного замовлення на навчання з урахуванням середньострокового прогнозу.

Отже, для вдосконалення національної політики нагляду за ринком праці у забезпеченні належного рівня професійної підготовки безробітних необхідно: забезпечити ефективну взаємодію між центрами зайнятості та роботодавцями й профспілками; створити національний центр для вивчення професійної структури попиту на ринку праці; запровадження модульної системи проектування навчального процесу, інтерактивних форм проведення занять; забезпечення якісного інформаційного забезпечення процесу навчання тощо.

Список використаних джерел

1. Revko A. Social Entrepreneurship as the Main Resource for the Regional Development. *Marketing and Management of Innovations*. Sumy State University. 2017. №1. P. 85 - 96.
2. Розвиток соціального підприємництва в Україні та його роль у реінтеграції Донбасу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old2.niss>.
3. Шаульська Л. В., Кабаченко Г. С. Розвиток соціального підприємництва як напрям державного регулювання ринку праці // *Економіка і організація управління*. 2016. № 2 (22). – С. 300 - 309.